

Leseplan for Bjørnsletta skole

1.-4. TRINN

Innhold

01

Hvorfor leser vi?

02

Hvordan oppnå leseflyt

03

Lesing på alle trinn

04

Prosjekt leselyst

05

Foreldremøter

06

Kartleggingsprogram

07

Leseplan & Metoder

I utarbeidelse av planen har vi samarbeidet med Nasjonalt Lesesenter.

Hvorfor leser vi?

På Bjørnsletta skole ønsker vi å utvikle gode leseferdigheter hos elevene – skape leselyst og leseglede. Jo mer vi leser, desto bedre lesere blir vi. Leser vi godt, lærer vi mer, forstår oss selv og verden bedre, uttrykker oss klarere og utvikler sterkere kritisk sans.

Leseglede for alle

Elever er forskjellige og trenger lesende forbilder, høytlesing fra tidlig alder og bøker om temaer som interesserer dem.

Hjemmet og skolen

En god lesekultur bygges på mange arenaer. Lesevaner, holdninger og leselyst henger nøye sammen med hvor godt elevene leser.

Lik mulighet

Bjørnsletta skole skal gi alle elever, uavhengig av bakgrunn, mulighet til å bli gode lesere og utvikle ordforråd og kritisk tenking.

Hvordan oppnå leseflyt

Leseflyt innebærer å lese nøyaktig med ordforståelse, der avkodning er så automatisert at det fremmer lesingen. Leseflyt kan lettest observeres når eleven leser høyt – god hastighet, intonasjon og innlevelse er tegn på leseflyt. Å lese ortografisk frigjør kapasitet til å konsentrere seg om innholdet, noe som er avgjørende for å lære fagstoff og for motivasjon.

100+

Ord/min

Nødvendig for å lese filmtekst

120

Ord/min

Forventet for en 10-åring

140

Ord/min

Lesingen oppleves lett

250

Ord/min

Normal lesefart for en voksen

Lesing på alle trinn

Alle lærere skal jobbe med lesing uavhengig av fag. Lærerne på trinnet samkjører om hva som vektlegges for å skape et «felles trykk».

→ Daglig lesetid

Det settes av tid til lesing hver dag på alle trinn, med leselekser i relevante fag.

→ Tilbakemeldinger

Elevne får konkrete tilbakemeldinger og fremovermeldinger på lesing, og bruker læringspartner.

→ Synlige bøker

Bøker er synlige i klasserommet med jevnlige presentasjoner og høytlesing med fokus på lytteforståelse og vokabular.

Leseopplæring 1. trinn

Forventet nivå ved slutten av 1. trinn:

Fonologisk bevissthet

- Høre rim og rime enkle rim
- Markere antall stavelser i et ord
- Lytte ut plassering av lyder i ord
- Kjenne lyd og navn til alle bokstavene
- Dele ord opp i språklyder (bil = b-i-l)

Ordavkodning & Leseforståelse

- Gjenkjenne egne ordbilder og høyfrekvente ord
- Lese enkle ord som sol og rev
- Lese enkle setninger og forstå innholdet
- «Lese» bilder og forstå sammenhenger

Leseflyt (SOL)

- Lese enkle ord og setninger med flyt
- Binde sammen korte lydrette ord

Leseopplæring 2. trinn

Fonologisk bevissthet

- Fonemsubtraksjon: ta bort «G» fra «gris» → «ris»
- Fonemaddisjon: legge til lyd og få nytt ord

Ordavkodning

- Lese ord med diftonger (reise, gøy, sau)
- Lese ord med konsonantbindinger (spill, snill, stor)
- Automatisert de 50 vanligste ordene

Leseforståelse

- Lese og forstå lengre setninger
- Kan dele sammensatte ord (hoppe-tau)

Leseflyt (SOL)

- Lese vanlige ord flytende
- Korrigere feillesinger av småord spontant
- Lese med leseflyt uten å lydere
- Gjenkjenne og fremkalle alle bokstavene

Leseopplæring 3. trinn

Fonologisk bevissthet

- Fonembytte: «sil» blir til «sol»
- Mestre grafem som «ng», «kj», «sj», «stum d»

Ordavkodning

- Lese kompliserte konsonantbindinger (sprik, struts)
- Lese ord med fire og fem stavelser
- Automatisert de 200 vanligste ordene

Leseforståelse

- Lese enkle fag- og fortellende tekster
- Spørre om nye ord og stille spørsmål til teksten

Leseflyt (SOL)

- Lese enkle setninger med flyt og forståelse
- Lese enkle konsonantsammensettelser med flyt
- Dele opp ordkjeder med fire enkeltord

Leseopplæring 4. trinn

Ordavkodning

- Lese ukjente ord som ikke er lydrette
- Lese vanligste ord raskt, rett og uten lydering

Leseflyt (SOL)

- Lese tekst med flyt uten å miste plassen
- Korrigere de fleste feillesinger spontant
- Rekker å lese tekst på TV
- Lese med innlevelse etter 3–4 ganger

Leseforståelse

- Lese og følge enkle instruksjoner
- Oppfatte den røde tråden i en historie
- Trekke ut informasjon fra fagtekster, skjønnlitteratur og tabeller
- Svare på «akkurat der»- og «tenk og let»-spørsmål
- Lage egne spørsmål til teksten
- Utvikle kritiske ferdigheter i tekster både på skjerm og papir

KAPITTEL 4

Prosjekt leselyst

Prosjekt leselyst – slik gjennomføres det

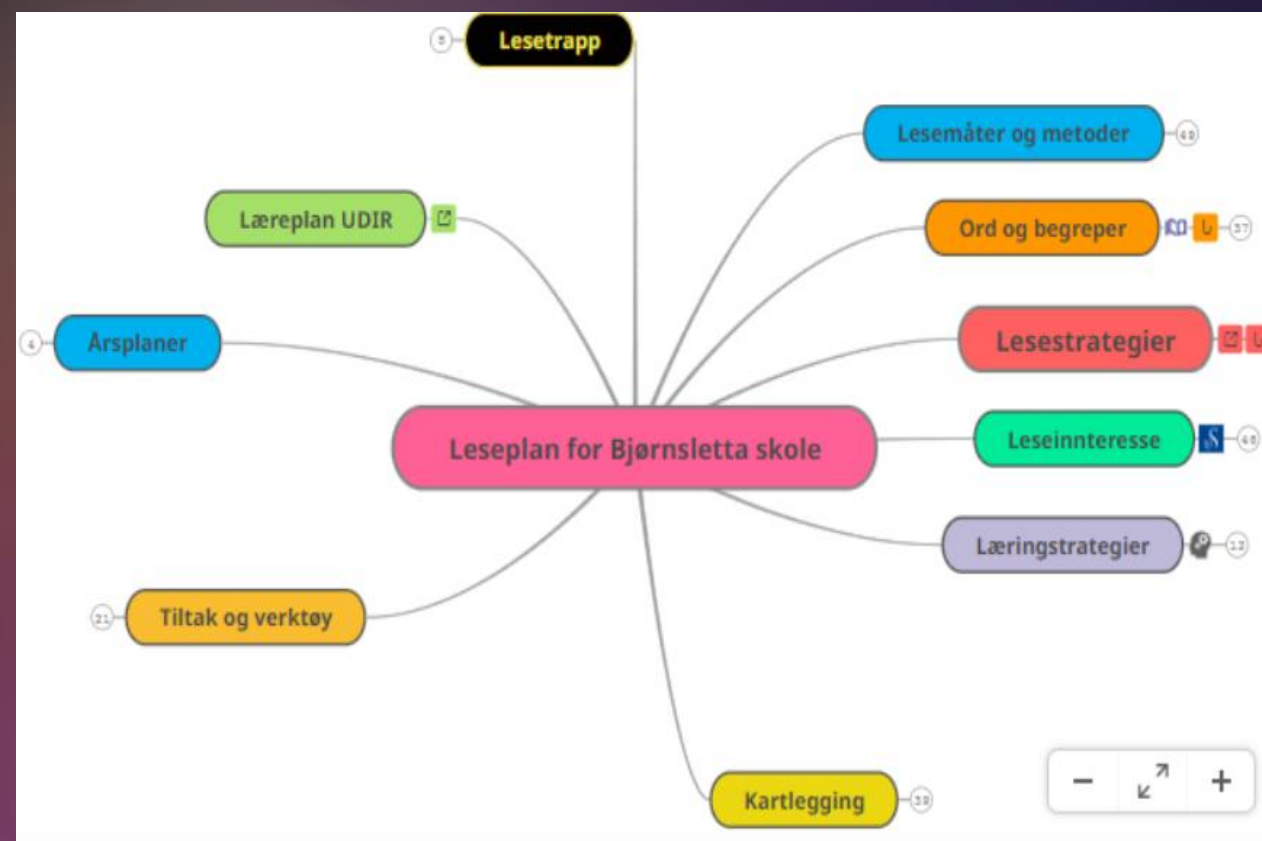
Hvert år arrangerer 1.–4. trinn Prosjekt Leselyst, med oppstart ca. 3 uker før påskeferien. Hensikten er å sette fokus på lesing som et viktig redskap i alle fag. Alle elever samarbeider om en felles leseorm bestående av bokanmeldelser. Prosjektet avsluttes vanligvis med markering 23. april – verdens bokdag. Her finner dere eksempler på ulike tema i prosjektet:

Hver uke er det felles samlinger i Pangea, der hvert trinn har ansvar for sin uke og elevene fremfører hva de har jobbet med.

Bilde av lærernes lesebank i Creasa.

KAPITTEL 5

Foreldremøter

Lesing er et fast tema på alle foreldremøter om høsten. Informasjonen tar utgangspunkt i planen for de ulike trinnene.

Trinnets leseplan

Informasjon om hva som vektlegges i leseopplæringen på det aktuelle trinnet.

Kartlegging av elever

Orientering om hvilke kartleggingsprøver som gjennomføres og hva resultatene brukes til.

Lokal leseplan

Presentasjon av Bjørnsletta skoles lokale leseplan og hvordan den følges opp i praksis.

Hvorfor kartleggingsprogram

Fange opp behov

Vi vil ha et kartleggingsprogram som fanger opp elevenes faglige nivå og sosiale utvikling, sånn at vi kan sette inn tiltak etter behov

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring kan bli en realitet når vi har tilstrekkelig kunnskap om hva elevene kan

Lærerens verktøy

Kartlegging som lærerens arbeidsredskap for å kunne planlegge egen undervisning

Felles praksis

Felles eierskap, felles praksis og handlingsmønstre til hvorfor, hva, hvordan og hvem som skal gjennomføre kartlegging og tiltak

Bygge sammen

Kartleggingsprogrammet skal vi bygge sammen

KAPITTEL 6

Kartlegging av leseferdigheter

For å gi tilpasset opplæring trenger vi tilstrekkelig kunnskap om hva elevene kan. Bjørnsletta skole har et eget kartleggingsprogram for 1.–4. trinn. Hensikten er å gi et godt pedagogisk og tilpasset tilbud for alle elever.

1. trinn

Statlig kartleggingsprøve i lesing gjennomføres i uke 11–18.

3. trinn

Statlig kartleggingsprøve i lesing gjennomføres i uke 40–43.

4. trinn

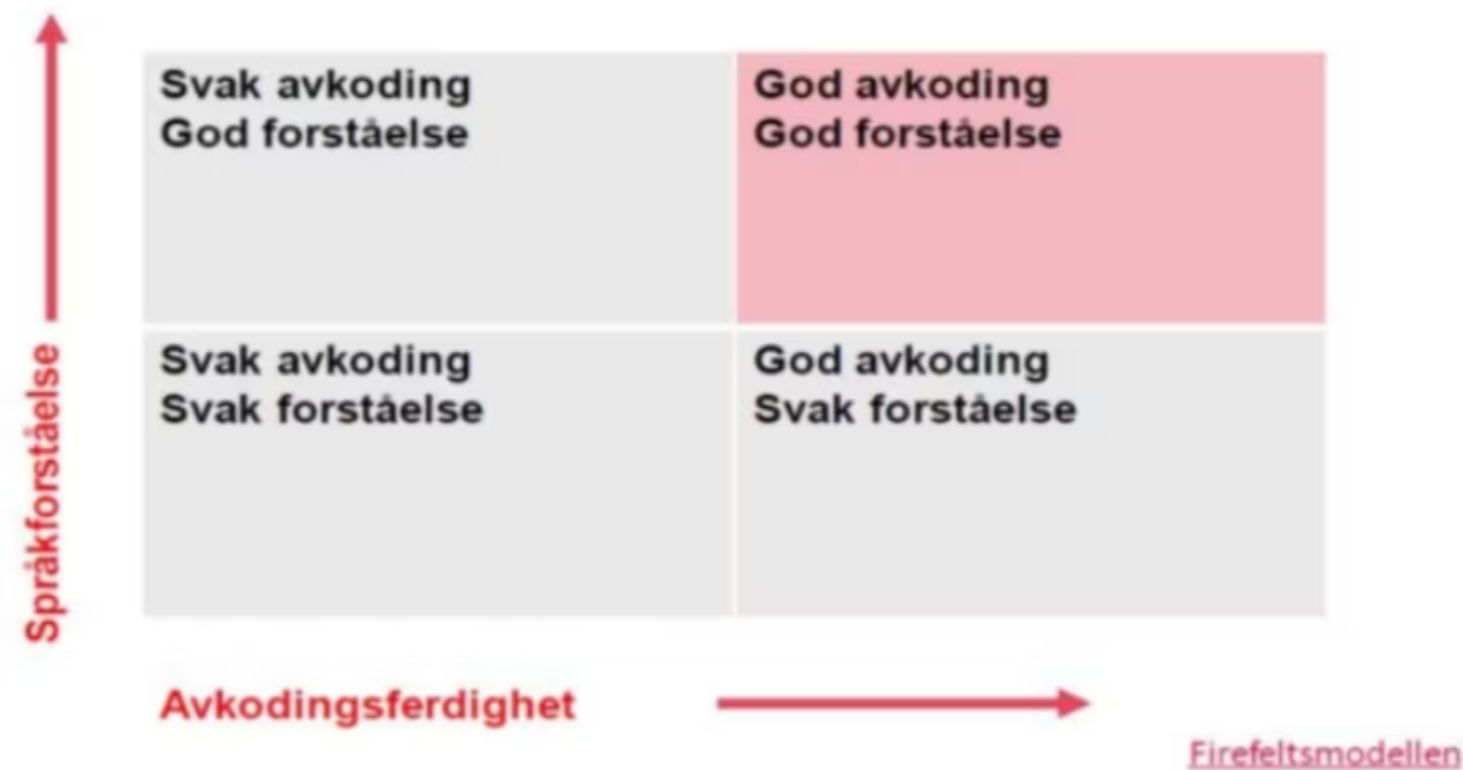
Overgangsprøver i lesing gjennomføres i april.

Prøvene finnes på [Utdanningsdirektoratet](#) og [Oslo Kommune](#) sine sider.

Eksempler på kartleggingsmodeller som brukes på Bjørnsletta Skole

Ulike typer leseproblemer i henhold til «The simple view of reading»
(Gogh and Tunmer 1986)

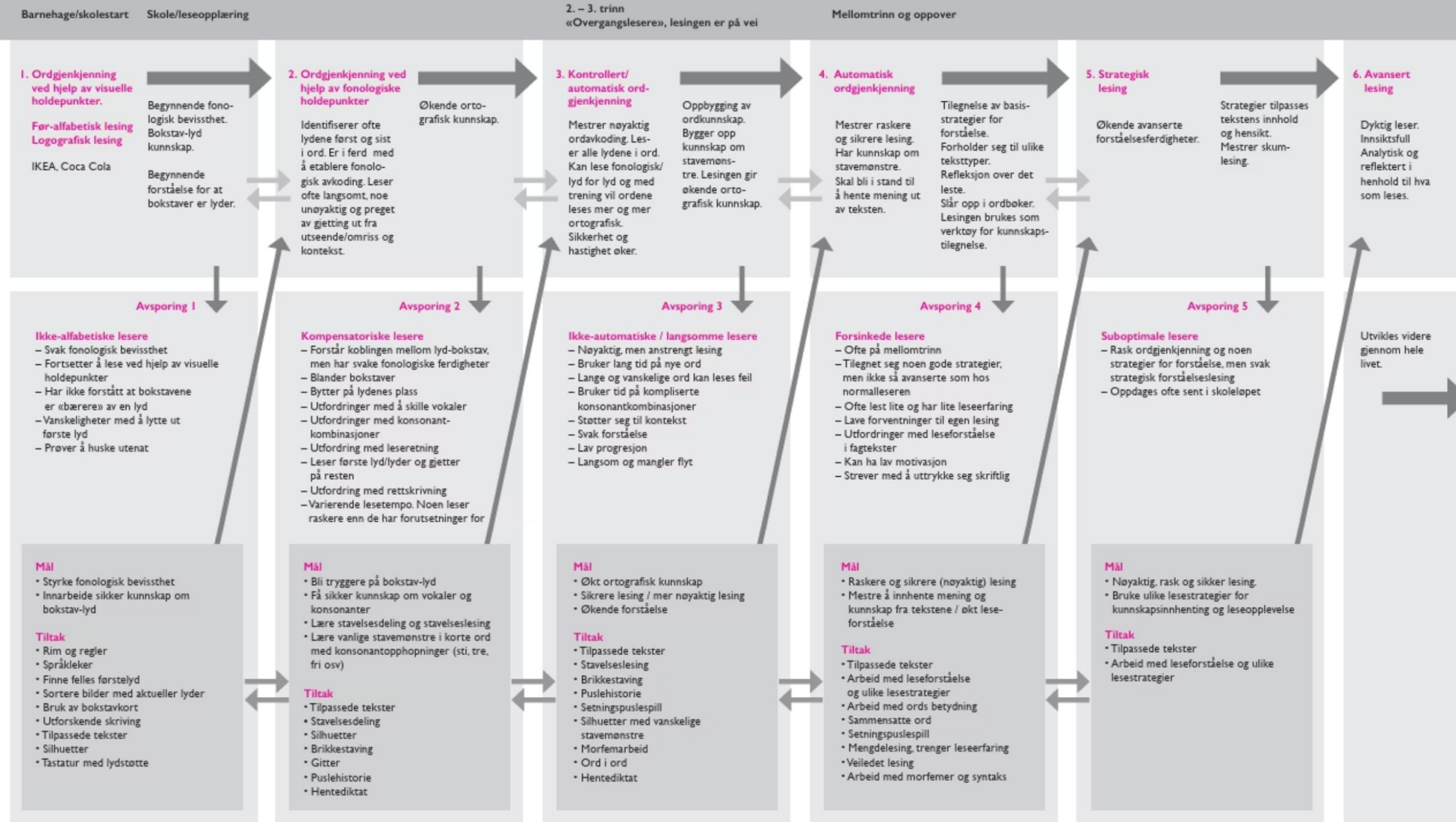

Firefeltsmodellen

Leseutviklingsmodell med avsporinger og forslag til tiltak - med utgangspunkt i helhetslesing

JUN 2027

DEN NATURLIGE LESEUTVIKLINGEN

Modellen er videreutviklet av Fagteam for inkluderende lese- og skriveopplæring/Oslo PPT, med utgangspunkt i leseutviklingsmodellen til Spear-Swering & Sternberg (1998), oversatt av Oddhild Godøy, i Spesialpedagogisk leseopplæring - en veileder av Godøy og Monrud, Bredtvedt kompetansesenter (2011). Andre kilder: Den intensive leseopplæringen, Frost, Hagtvedt og Refahl (2014), Evidensbasert leseopplæring, Refahl (2023) og Vigdis Refahls ulike kompendier fra kurs.

NB Detaljoppgavene er kun ett tiltak, og som ikke virker alene! Læreren har en avgjørende rolle som veileder og støtte, dessuten er elevenes bevissthet om målet med oppgaven en utslagsgivende faktor i læringsprosessen.

Elever vil i sin leseutvikling bevege seg naturlig mellom fasene, men med gradvis utvikling. Dette påvirker også valg av tiltak. De som har stagnert eller sporet av, trenger hjelp til å gå tilbake, for å kunne komme videre til neste utviklingsfase.

Forståelse: Langsom lesing kan gå ut over leseforståelsen. Ofte kan langsomme lesere fremstå som om de har svak leseforståelse uten at de nødvendigvis har det. Elever kan skåre svakt på leseforståelse fordi de ikke rekker å lese alt, og derfor ikke får svart på alle spørsmål.

Sentrale vurderingsområder i tekst

<https://skrivesenteret.no/ressurs/vurdering-av-elevtekster-pa-1-3-trinn/>

Typisk og avvikende staveutvikling

Stadier	Typiske kjennetegn	Mulige skrivevansker? OBS: Strev med staving over tid. Vurderes ut fra hva som er aldersadekvate skriveferdigheter. Stagnerer på et nivå?
Ortografisk-morfemisk skrijving GOD/GODT	*Rettskrivingsregler følges. *Morfemiske hensyn kan styre valg av stavemåte. *Rask, sikker og automatisert skriveprosess.	*Fortsatt utfordring med ikke-lydrette ord. *Homofone /likelydende ord forveksles. *Ortografisk overgeneralisering (jord->gjord). -Ofte vanskelig å mestre dette stadiet for elever med skrivevansker, til tross for systematisk og eksplisitt undervisning.
Alfabetisk-fonemisk skrijving ↑ Overgangsskriving SALDT>salt	*Eksperimentering med stumme bokstaver, og ikke-lydrette ord. *Staveregler over-generaliseres, for eksempel dobbeltkonsonanter. *Flere hørfrekvente, ikke-lydrette ord blir stavet korrekt. *Begynner å bruke morfologiske prinsipp. (seks->seksten)	*Sviert forbundet med fonologisk og morfologisk analyse. *Utelater ofte stumme bokstaver eller bruken overdrives. *Vansker med enkel-dobbel konsonant. *Staver mest lydrett/ i tråd med barnets dialekt.
↑ Fonografisk skrijving TÅP->topp	*Alle lyder er stort sett representert. *Ord staves lydrett (JEI -> jeg). *Begynnende oppmerksomhet på ikke-lydrett staving. *Hørfrekvente småord kan være stavet ortografisk rett. *Lydanalysen baserer seg også på den auditive sansen. *Mellomrom brukes, men ikke konsekvent.	*Bokstaver og stavelser utelates, særlig ved konsonantopphopning (skryte -> syte). *Usikker forståelse av ordgrensene.
↑ Semifonografisk skrijving KP->kåpe	*Begynner å analysere talte lyder i ord, og koble lyd (fonem) og bokstav (grafem). *Sammenhengen mellom språklige og grafiske tegn er usikker (SKRM -> Markus). *Lydanalysen er primært artikulatorisk. *Kan bruke bokstavnavn heller enn bokstavlyd som stavestrategi. *En eller to konsonanter representerer ofte et ord. *Framlyder er mest fremtredende. *Fraværende eller ustabile mellomrom mellom ord. *Kan evt. ikke lese selv hva som er skrevet.	*Svak fonembewisshet - strever med å identifisere enkeltlyder/ koble lyd og bokstav. *Vanskelig, også over tid, å lese/ trekke ut mening i teksten med utgangspunkt i de skrevne bokstavene.
↑ Logografisk- visuell skrijving hus	*Kan skrive enkle ord som bilder - uten at det alfabetiske prinsippet er forstått. *«Tegner»/ kopierer et bilde av ordet ut fra ordets visuelle form, uten analyse av ordets bokstaver. (Logo = visuelt kjennemerke.) *Den bestemte rekkefølgen som et ord består av, spiller liten rolle for stavingen. *Kan evt. skrive den første bokstaven rett, resten er en vilkårlig samling av bokstaver.	*Vær oppmerksom på om barnet har liten interesse for bokstaver og skrijving. *Vær oppmerksom på svak fonologisk bevisshet; strever med å høre at ord rimer, strever med å identifisere om ord begynner med samme eller ulik lyd.
↑ Pseudoskriving 	*Skribler bokstavliggende tegn. *«Hemmelig skrift».	*Vær oppmerksom på om barnet har liten interesse for bokstaver og skrijving.

(Mæle, 2026, fritt etter Høien & Lundberg, 2012; Kongsgaard et al., 2011; Lyster, 2019; Mossige et al., 2007; Ryggvold, 2017; Dahle et al. 2016; Hagvold & Frost, 2022; Kjøpp & Treiman, 2022).

Det brukes ulike betegnelser på de ulike stadiene. Her er det tatt utgangspunkt i Høien & Lundberg (2012) framstilling av stadier. Elever med skrivevansker har ofte avvik fra typisk staveutvikling i en eller flere stadier som Høien & Lundberg kaller «alfabetisk-fonemisk skrijving». For å styrke lærers muligheter til mer presist å kjenne igjen hvor den enkelte eleven er i sin staveutvikling – og kunne være mer sensitive for eventuelle avvik – er dette stadiet ytterligere delt opp i semifonografisk skrijving, fonografisk skrijving og overgangsskriving – i tråd med Kongsgaard et al. (2011).

Leseplan for Bjørnsletta skole

Leseplanen gjelder for 1.–4. trinn og inneholder ulike elementer som skal føre til utvikling av:

Ferdigheter

Grunnleggende lese- og avkodningsferdigheter tilpasset hvert trinn.

Strategier

Konkrete lesestrategier som støtter forståelse og læring i alle fag.

Motivasjon og engasjement

Skape leselyst og leseglede gjennom varierte og meningsfulle leseopplevelser.

Mestringstro og mening

Bygge elevenes tro på egne evner og opplevelse av at lesing gir mening.

KAPITTEL 8

Metoder

Lesekvart

Variasjon mellom høytlesning, stillelesing, valgfrihet (tilpasset bok med lærerveiledning), lydbok, felles tekst og diskusjon, og lesesirkel etter ferdiglest bok.

Veiledet lesing

En strukturell lesemetodikk som støtter elever i leseutvikling gjennom samtaler mellom lærer og elev(er). Egner seg i små grupper og klasse, for alle elever på alle nivåer, og fremmer grunnleggende ferdigheter i lesing i alle fag.

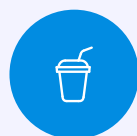

Leseteater og stasjonsundervisning

Leseteater

En gruppe høytleser tekster delt inn i roller. Rollene fordeles på forhånd, noe som gir en kontrollert og trygg situasjon. Ulike roller gjør det mulig å tilpasse etter lesenivå – god tilpasset opplæring for alle.

Stasjonsundervisning

Elevene jobber i grupper som forflytter seg mellom ulike arbeidsstasjoner (7–10 min per stasjon). Gir rom for variasjon og engasjement, og lar læreren jobbe tettere på enkeltelever og små grupper.

Digitale og forebyggende metoder

Lydbok

Lytte til bøker via bibliotekets ressurser på skolen.min.cdu.no.

På sporet

Forebyggende tiltak for elever i faresone for lese- og skrivevansker. Fire deler: ABC (Graphogame), Les (høytlesing), Skrive (Skoleskrift), Forstå (veiledet lesing).

Aski Raski

Nettbasert verktøy for intensiv lesetrening. Elevene lærer å høre, finne, skrive og lese enkeltord og setninger ved å bryte ned ord til lyder og stavelser.

Tuba Luba

Elevhefter og ressursperm med systematisk gjennomgang av bokstavene, lesetrening og fordypning i grunnleggende begreper.

Høytlesing, lesekurs og språkarbeid

Høytlesing

Hensiktsmessig med variasjon av tekster og fokus på språk og begreper. Brukes jevnlig i klasserommet.

Lesekurs

Kan gjennomføres klassevis eller for elever med særlig behov. Tilpasses etter nivå.

Arbeide med språk og begreper

Viktig å ha fokus på leseforståelse og kritisk tenking i all leseopplæring. Å forstå ord og begreper er en forutsetning for god leseforståelse i alle fag.

Sammen skaper vi leseglede

Jo mer vi leser, desto bedre lesere blir vi. Leser vi godt, lærer vi mer – og vi får bedre forutsetninger til å forstå oss selv, andre og verden rundt oss.

På Bjørnsletta skole skal alle elever, uavhengig av bakgrunn, få mulighet til å bli gode lesere. Gjennom varierte metoder, tett oppfølging og et godt samarbeid mellom hjem og skole bygger vi en sterk lesekultur – for livet.

